

Písmo Comenia Script z hlediska psychologie výrazu

Stručný grafologický pohled na možnosti použití písma jako školní předlohy

Problémy Comenia Scriptu

Z hlediska psychologie písma lze v Comenia Scriptu nalézt tyto problematické momenty:

- velmi nízká propojitelnost písmen do souvislého a rytmického celku, písmo neumožňuje pohyb rozvinout se v plynulých, uvolněných napojeních a pružných dolních a horních délkách (tzv. "kličkách"), rozsekanost a utlumenost pohybu též zesilují zkrácené koncové tahy, nedotahování dolních smyček na základní účaří, celkově tedy písmo neumožňuje projevit se jemněji diferencovanou a obratnější motorikou
- redukce plnosti a plošnosti v dolních a horních délkách, resp. jejich kostrovitost
- tvarová neproporčnost – jednotlivé zóny (dolní, střední, horní) nejsou vzájemně vyvážené, dominuje střední zóna, ostatní jsou zkrácené a utlumené
- variabilní sklon – písmo C. S. nabízí možnost výběru sklonu, otázkou zůstává, zda zdánlivá demokratičnost v tomto aspektu není pro děti spíše matoucí nejednoznačností
- kvůli nespojitosti a možnosti spojovat některá písmena („m“, „n“) jen pomocí tzv. serifů (patek na začátku písmen), které jsou spíše drobnými zádrhy v pohybu, písmo ani po získání zručnosti v psaní neumožňuje výrazově se uvolnit a otevřít (například záměnou tzv. arkád písmen „m“ a „n“ za více výrazově otevřené girlandy, kdy např. písmeno „n“ pak má vzhled písmene „u“ a je splavnější a otevřenější)

Psychologický kontext Comenia Scriptu

Souvislosti mezi výše uvedenými výrazovými znaky a jejich psychologickými interpretacemi lze shrnout do těchto bodů:

- pohyb v písmu obecně zrcadlí přirozenou, spontánně se přizpůsobující, pudově-instinktivní stránku života – hlubší kontakt s ní je nezbytný pro zdravý vývoj osobnosti, pro pocit osobní jistoty a zakořeněnosti (stabilita, pocit, že někam patřím)
- vše, co písmový pohyb zastavuje, přerušuje nebo utlumuje, způsobuje narušení přirozeného průběhu životní energie a může být projevem psychické roztržitosti, nepropojenosti důležitých fyziologických center a psychických oblastí, fragmentárnosti ve vnímání, prožívání i myšlení
- utlumený či násilně zbrzděvaný pohyb v písmu může být projevem mělkého prožívání, emočního vyprázdnění, depresivního vyladění, životní rezignace či odříznutí se od kořenů vitality, potlačování přirozenosti, citové nepřístupnosti, nediferencovanosti a nižší vědomé kultivace emocí (může se odrazit např. i v problematických sociálních vztazích)
- naopak uvolněný a pružný pohyb (jež však předloha C. S. nepodporuje), který zároveň vytváří živě variované, a přesto určité profilované tvary písmen, má v sobě vyšší míru rytmičnosti; ta je projevem přirozeného plynutí původní životní síly, synergických pocitů zakotvenosti i plynutí (stability, vnitřní pevnosti a současně schopnosti se adaptovat a přizpůsobit se), kdy je instinktivní život vědomě reflektován a ve vnějším projevu se objevuje v kultivované a zároveň autentické podobě
- rytmické písmo (které C. S. rovněž nepodporuje) je též spojeno s kvalitami tzv. emoční a sociální inteligence, tedy se sebeuvědoměním, zdravou seberegulací, schopností vlastní motivace a seberealizace, také s empatií a porozuměním ostatním a obratností v jednání s druhými
- plošná redukce a skeletovitost v horních a dolních délkách písma C. S. může být odrazem méně plného prožívání, schematičnosti v myšlení, okleštěné obrazotvornosti a fantazie

- dominantní postavení střední zóny a zkrácené dolní a horní délky mohou odrážet slabší rozlišovací schopnosti, méně vyvážené prožívání vztahu *tělo – duše – nadosobní* či *spirituální hodnoty* ve smyslu jednostranné akcentace osobní, pragmatické a každodenní reality.

Závěr

Školní psací předloha je nejen souborem předepsaných tvarů, ale z hlediska psychologie písma především výrazovým vzorem, který budou děti napodobovat. Jednoduše řečeno: nejde jen o to, jaké vnější formy budou děti při výuce psaní vytvářet, ale jakým pohybem k nim dospějí, potažmo jaký typ prožívání bude psací výkon provázet (např. uvolnění, prostorovost, anebo křečovitost, sevření). Z grafologického (výrazového) pohledu je tedy žádoucí, aby školní předloha umožňovala (po automatizaci pohybu) jeho plynulost, návaznost a pružnost, rytmickou pulzaci, jeho rozvinutí do jemné motoriky, též aby její tvary byly proporcionálně vyvážené, oblé, jednoduše proveditelné a aby umožňovaly pisateli (po nabytí zručnosti a obratnosti v procesu psaní) rozmanitou variabilitu – případné zjednodušení či přetvoření v osobité tvary a doplnění o individuální formy nebo propojení písmen. Z těchto kvalit má Comenia Script jen oblost a relativní (tvarovou, nikoliv pohybovou) jednoduchost. Vzhledově je sice nesložitě, psací pohyb však zejména kvůli oddělování písmen provází neustálé přerušování, zastavování a opětovné rozjíždění, což vyžaduje jednostrannou koncentraci na detail a náročnější orientaci v prostoru.

Školní předloha by v sobě měla nést potenciál pro co nejširší rozvoj osobnosti. Comenia Script však svou zredukovanou podobou na formy tiskacích písmen všestranný rozvoj osobnosti neumožňuje a spíše jej omezuje.

*Pro Českou grafologickou komoru zpracovala
Světlana Francová a kol.*